

e-ISSN 2710-3986

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ

PROBLEMS OF EDUCATION

ELECTRONIC SCIENTIFIC JOURNAL

DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3986.2-97.2022>

eISSN 2710-3986

<https://imzo-journal.org.ua>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

Категорія «Б»

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Випуск 2(97)

Київ – 2022

DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3986.2-97.2022>

eISSN 2710-3986

УДК 37

П 78

Рекомендовано Вченою радою ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (протокол № 8 від 26 жовтня 2022 р.)

Засновник: Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»

Адреса редакції: 03035, Київ, вул. Митрополита Василя Липківського 36, каб. 319 б, тел.: (044) 248-25-14, e-mail: P_education@ukr.net

Головний редактор: Пушкарьова Т. О. – д-р пед. наук, професор, член-кореспондент НАПН України

Редакційна колегія:

Бульвінська О.І. – канд. пед. наук, старший науковий співробітник; Дівінська Н. О. – канд. пед. наук, старший науковий співробітник (*відповідальний редактор*); Заєць С. В. – канд. екон. наук, доцент; Дашковська О. В. – канд. хім. наук, доцент; Калмиков Г. В. – канд. пед. наук, доцент; Кремінський Б. Г. – д-р пед. наук, доцент; Крюкова Є. С. – канд. пед. наук, доцент; Мельник О. М. – канд. пед. наук, старший дослідник; Мисан І. В. – канд. пед. наук, доцент; Пермінова Л. А. – канд. пед. наук, доцент; Погребняк В. П. – канд. тех. наук, професор; Путров С. Ю. – д-р філос. наук, професор; Султанова Л. Ю. – д-р пед. наук; Трима К. А. – канд. політ. наук; Уваркіна О. В. – д-р філос. наук, професор, Заслужений працівник освіти України; Sajtos-Zapotocsnaja Natália – доктор філософії (PhD)

П 78 Проблеми освіти: збірник наукових праць. Електронне видання ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». К., 2022. Вип. 2(97). 289 с.

У збірнику наукових праць відображено результати досліджень з теоретичних, методологічних і методичних проблем вищої освіти в контексті євроінтеграції, актуальних питань дошкільної, початкової і середньої освіти на шляху реформування, порівняльного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розвитку професійної освіти.

Для науковців, вчителів, викладачів, слухачів інститутів післядипломної освіти, докторантів, аспірантів, студентів.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату. Посилання на матеріал запозичений зі збірника є обов'язковим. Редакція не завжди поділяє думки авторів.

Олександр НЕСТЕРЕНКО

*Інфологічне моделювання простору освіти з інженерії програмного забезпечення.....*147
DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3986.2-97.2022.09>

Алла П'ЯТКОВА, Лілія ГИЖКО, Світлана ГВОЗДІЙ

*Комплексна географічна практика у студентоцентрованому навчанні.....*169
DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3986.2-97.2022.10>

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Галина БУЯНОВА, Олена УДАЛОВА

*Вплив інноваційних форм і методів навчання на якість професійної підготовки здобувачів вищої освіти.....*190
DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3986.2-97.2022.11>

Тетяна КОНІВІЦЬКА, Оксана ЛИТВИН, Галина ХЛИПАВКА

*Онлайн-платформи у розвитку ораторської майстерності здобувачів освіти.....*208
DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3986.2-97.2022.12>

Світлана КРУПКО

*Електронні освітні ресурси: реалії сучасного освітнього середовища.....*226
DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3986.2-97.2022.13>

РОЗВИТОК ТА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Зоя ДІХТЯРЕНКО, Едуард ЄРЬОМЕНКО

*Військово-патріотичне виховання учнівської та студентської молоді, курсантів у спортивному гуртку «Бойовий хортинг» в умовах воєнного стану.....*239
DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3986.2-97.2022.14>

Віталій КИТРАР

*Роль та місце морально-вольових якостей у загальній системі підготовки майбутніх військовослужбовців.....*266
DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3986.2-97.2022.15>

Галина КОЛОМОЄЦЬ, Андрій РЕБРИНА

*Вплив фізичної та психофізичної підготовленості студентів на здоровий спосіб життя.....*278
DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3986.2-97.2022.16>

РОЗВИТОК ТА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3986.2-97.2022.14>

УДК [612.015.6:796.056]+355

Зоя Діхтяренко,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я,
факультету СГТМ Державного податкового університету,
Ірпінь, Україна,
Інститут проблем виховання НАПН України,
Київ, Україна
ORCID ID 0000-0003-1869-7494*

Едуард Єрмоменко,

*кандидат педагогічних наук,
професор кафедри правоохоронної діяльності
Навчально-наукового інституту економіки,
оподаткування та митної справи
Державного податкового університету,
Ірпінь, Україна
ORCID ID 0000-0002-8162-7539*

ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ, КУРСАНТІВ У СПОРТИВНОМУ ГУРТКУ «БОЙОВИЙ ХОРТИНГ» В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті надано аналіз наукових публікацій, у яких досліджено аспекти військово-патріотичного виховання учнівської та студентської молоді, курсантів у спортивному гуртку «Бойовий хортинг».

Удосконалено Концепцію військово-патріотичного виховання дітей та молоді засобами бойового хортингу (автор Е. Єрмоменко) описаним З. Діхтяренко прогнотозованим результатом самостійних тренувань бойовим хортингом в умовах воєнного стану для учнівської та студентської молоді й курсантів. Уточнено поняття «воєнний стан».

Визначено, що роль спортивних гуртків «Бойовий хортинг», і, особливо, в умовах воєнного стану – це сприяння підвищення рівня військово-патріотичної вихованості учнівської та студентської молоді, курсантів; формування в молоді стійкого інтересу та потреби у регулярних заняттях українським бойовим мистецтвом; підвищення рівня освіченості в галузі

фізичної культури, спорту і здорового способу життя; поліпшення якості процесу фізичного виховання і освіти в молоді тощо.

Доведено, що національний професійно-прикладний вид спорту України – бойовий хортинг, який заснований на культурних, оздоровчих і бойових традиціях українського народу сприяє всебічному вихованню підростаючого покоління для забезпечення безпеки державній незалежності України, усуваючи загрози для збереження цілісності українських земель; є багаторічним спеціально організованим процесом навчання, всебічного розвитку, морально-етичного виховання й оздоровлення дітей і молоді.

На основі Концепції військово-патріотичного виховання дітей та молоді засобами бойового хортингу визначено показники до прогнозованого результату самостійних тренувань бойовим хортингом в умовах воєнного стану (знати; вміти) для учнівської та студентської молоді й курсантів.

Ключові слова: бойовий хортинг, учнівська молодь, студентська молодь, курсанти, збереження здоров'я, зміцнення здоров'я, воєнний стан, Концепція, прогнозований результат, самостійні тренування.

Постановка проблеми. За часи незалежності України в державній політиці у сфері виховання відбулися глобальні зміни щодо надання пріоритетного місця та вагомого значення патріотичному вихованню. Вимоги щодо військово-патріотичного виховання особистості визначено у нормативно-правових актах Уряду України, інших актах законодавства. А, отже, і основною метою державної політики України в галузі фізичної культури і спорту, за сучасних умов, є військово-патріотичного виховання нації як одного з чинників національної безпеки країни. Таким чином, сфера освіти базується на державних стандартах освіти, спрямованих на виконання Указу Президента України Про Стратегію національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки, Плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки тощо [16; 17]. Звертаємо увагу на те, що весь План дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки науково-обґрунтований відповідно віковим нормам, з урахуванням стану здоров'я, рівня фізичного і психічного розвитку учнів закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) і здобувачів освіти та впроваджується відповідно до законів України «Про фізичну культуру і спорт», «Про освіту», «Про повну загальну середню

освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про вищу освіту», «Про позашкільну освіту», Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 01 березня 2017 року № 115 тощо.

Таким чином, Указ Президента України Про Стратегію національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки та План дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки [16; 17] направлені, у першу чергу, на збереження та зміцнення здоров'я в дітей та молоді. Адже, як зазначено в Наказі МОН від 27.10.2021 № 1141/4088 «Про затвердження Концепції розвитку щоденного спорту в закладах освіти», за даними Всесвітньої організації охорони здоров'я у 2019 році за рівнем здоров'я українці перебували на 93 місці із 169 країн світу. В Україні щороку від серцево-судинних захворювань помирають тисячі українців. Регулярні заняття фізичною культурою та фізичним вихованням допомагають знизити рівень захворюваності на хвороби серцево-судинної системи до 36 відсотків, зменшити негативний вплив на організм людини шкідливих звичок, підвищити рівень стресостійкості та уникнути проявів асоціальної поведінки, сприяти розвитку всіх сфер суспільства [18].

У Законі України «Про правовий режим воєнного стану» в статті 1 поняття «воєнний стан» трактується як особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і

свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [19].

А, отже, звертаємо увагу на той факт, що національний професійно-прикладний вид спорту України – бойовий хортинг, який заснований на культурних, оздоровчих і бойових традиціях українського народу сприяє всебічному вихованні підростаючого покоління для забезпечення безпеки державній незалежності України, усуваючи загрози для збереження цілісності українських земель. Він є багаторічним спеціально організованим процесом навчання, всебічного розвитку, морально-етичного виховання й оздоровлення дітей і молоді [1-15].

Отже, роль спортивних гуртків «Бойовий хортинг» щодо реалізації Указу Президента України Про Стратегію національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки та Плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки [16; 17] і, особливо, в умовах воєнного стану – це сприяння підвищення рівня військово-патріотичної вихованості учнівської та студентської молоді, курсантів; формування в молоді стійкого інтересу та потреби у регулярних заняттях українським бойовим мистецтвом; підвищення рівня освіченості в галузі фізичної культури, спорту і здорового способу життя; поліпшення якості процесу фізичного виховання і освіти в молоді тощо.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання військово-патріотичного виховання учнівської та студентської молоді, курсантів у спортивному гуртку «Бойовий хортинг» було досліджено педагогами, науковцями та тренерами національного професійно-прикладного виду спорту України – бойовий хортинг (О. Бухтіяров, Е. Єрмоєнко, О. Буток, В. Єрмоєнко (Бойовий хортинг – система національно-патріотичного виховання дітей та молоді, 2018), З. Діхтяренко, Е. Єрмоєнко, К. Кукушкін, К. Федорченко (Спроможність бойового хортингу щодо формування військово-патріотичного виховання в успішній особистості: учні, студенти та

курсанти, 2022), З. Діхтяренко, О. Остапенко, М. Зубалій, В. Шевчук (Формування в учнівської та студентської молоді здорового способу життя в процесі військово-патріотичного виховання засобами бойового хортингу, 2021), Е. Єрмоєнко, К. Кукушкін (Бойовий хортинг як засіб військово-патріотичного виховання старшокласників, 2020), С. Параниця, Е. Єрмоєнко, Г. Коломоєць, В. Єрмоєнко (Бойовий хортинг – фундаментальний осередок воїнських традицій української землі, 2018), Ж. Петрочко, Е. Єрмоєнко (Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у школярів і студентів, 2017), Н. Радчук, Е. Єрмоєнко, З. Діхтяренко (Українська народна пісня як засіб патріотичного виховання козачат, джур і спортсменів бойового хортингу дитячо-юнацького віку, 2019), Т. Федорченко, Е. Єрмоєнко, З. Діхтяренко, В. Єрмоєнко (Бойовий хортинг як засіб національно-патріотичного виховання і фізичної підготовки школярів, студентської та курсантської молоді, 2017) та ін. [1-15].

Мета статті: через авторські розробки актуалізувати питання щодо військово-патріотичного виховання учнівської та студентської молоді, курсантів у спортивному гуртку «Бойовий хортинг» в умовах воєнного стану та описати прогнозований результат самостійних тренувань бойовим хортингом в умовах воєнного стану (знати; вміти) для учнівської та студентської молоді й курсантів.

Завдання:

1. Проаналізувати наукову літературу з питання військово-патріотичного виховання учнівської та студентської молоді, курсантів у спортивному гуртку «Бойовий хортинг», Інтернет-ресурсів із проблем дослідження.

2. На основі аналізу наукової літератури, оприлюдненої «Концепції військово-патріотичного виховання дітей та молоді засобами бойового хортингу» визначити показники до прогнозованого результату самостійних тренувань бойовим хортингом в умовах воєнного стану (знати; вміти) для

учнівської та студентської молоді й курсантів.

3. Сформулювати перспективи подальших досліджень.

Зв'язок роботи з науковими темами. Зважаючи на вибір і теоретичний аналіз літературних джерел за темою наукового дослідження та їх виокремлення за актуальністю, дають можливість зробити висновок, що наша публікація направлена на впровадження результатів НДР у заклади середньої та вищої освіти [1-15]. А, отже, наукове дослідження виконується відповідно до науково-дослідних робіт: 1) ННІ СФБПР УДФС України на 2017-2020 роки за темою «Національний вид спорту хортинг як засіб фізичного виховання студентів» (державний реєстраційний номер 0118U001989); на 2021-2026 роки «Підвищення фізичної працездатності різних груп населення в процесі занять фізичною культурою і спортом» (державний реєстраційний номер 0121U113261); 2) Інститут проблем виховання НАПН України на 2020-2022 роки за загальною темою: «Військово-патріотичне виховання учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації» (державний реєстраційний номер 0120U100443).

Виклад основного матеріалу дослідження. Надзвичайно важка та нестабільна соціально-політична ситуація в нашій країні тягне за собою низку проблем, серед яких: виховання громадянина-патріота; формування в учнів закладів загальної середньої освіти та здобувачів вищої освіти духовно-моральних цінностей; відродження української національної культури; збереження та зміцнення здоров'я в учнівської та студентської молоді, курсантів під час уроків, занять, тренувань в умовах воєнного стану тощо. Ключову роль у вирішенні цих завдань займають заклади середньої та вищої освіти, спортивно-патріотичні гуртки як, наприклад, спортивний гурток «Бойовий хортинг».

Система навчально-виховного процесу в Державному податковому університеті, в Приватному вищому навчальному закладі «Український гуманітарний інститут», в закладах загальної середньої освіти базується на:

Указі президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання», наказі МОН України «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах», Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки [20-22] та інших нормативно-правових документів України.

Сьогодні, в умовах воєнного стану, особливе значення набуває військово-патріотичне виховання учнівської та студентської молоді, курсантів – складник патріотичного виховання, яке має за мету забезпечити активну участь громадян у збереженні безпеки України від зовнішньої загрози й зорієнтоване на формування у зростаючої особистості готовності до захисту Вітчизни, розвиток бажання здобувати військові професії, проходити службу у Збройних Силах України [23]. Військово-патріотичне виховання є одним із основних складових національно-патріотичного виховання [20]. Тому, науково-педагогічним працівникам, тренерам кафедри «Фізичного виховання, спорту та здоров'я» Державного податкового університету та кафедри «Теорії та методики фізичного виховання» Приватного вищого навчального закладу «Український гуманітарний інститут», тренерам спортивних гуртків «Бойовий хортинг», що функціонують у закладах загальної середньої освіти постійно здобувачі вищої освіти, учні повідомляють своє місце перебування, чим займаються (наприклад, навчаються дистанційно, волонтерська робота, благодійницька діяльність, працюють в територіальній обороні, вступили в лави ЗСУ тощо).

А, отже, на основі офіційних даних, новин ЗМІ України, наказів тощо, регулярно завантажується спеціальним відділом на сайти ЗВО, а тренерами в хмарні сервіси Google в групах гуртків «Бойовий хортинг» повідомлення, новини, оголошення для учнівської та студентської молоді, курсантів в умовах воєнного стану. Отже, вся інформація стимулює читачів бути патріотами

України – своєї Батьківщини, вчитися допомагати знайомим і незнайомим людям, виховуються морально-вольові якості (чуйність, порядність, надійність, наполегливість, дисциплінованість тощо).

Таким чином, під час дистанційного навчання для підвищення рівня військово-патріотичної вихованості, збереження та зміцнення здоров'я в учнівської та студентської молоді, курсантів на заняттях фізичного виховання, уроках фізичної культури, тренуваннях в умовах воєнного стану науково-педагогічними працівниками / тренерами кафедр, вчителями фізичної культури, тренерами гуртків вивчаються / закріплюються / удосконалюються / використовуються елементи бойового хортингу. Ці відеоматеріали, презентації всі можуть вивчати й самостійно, що сприяє кращому їх закріпленню.

Результати. На виконання тем НДР (ННІ СФБПР УДФС України на 2017-2020 роки за темою «Національний вид спорту хортинг як засіб фізичного виховання студентів» та ІПВ НАПН України на 2020-2022 роки за загальною темою: «Військово-патріотичне виховання учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації») у 2020 році Е. Єрмоєнко було розроблено «Концепцію військово-патріотичного виховання дітей та молоді засобами бойового хортингу» [5, с. 37-43].

Теоретико-методичні засади Концепції передбачають (узагальнена інформація):

1. Загальні положення Концепції.

Актуальність розробки Концепції обумовлена складною соціально-політичною ситуацією в Україні, окупацією українських територій і проведенням збройних акцій терористів у східних регіонах нашої держави. Тому здійснення системного підходу до військово-патріотичного виховання дітей та молоді є одним з головних складових національної безпеки України. Дотримання положень Концепції дасть змогу оптимізувати військово-патріотичне виховання дітей, учнівської та студентської молоді, суттєво

підвищити обороноздатність нашої країни й поліпшити національну безпеку України. Реалізація Концепції забезпечується наявною кадровою та матеріально-технічною базою, наявною у сфері освіти України, що не потребує значних витрат і т.д.

2. Об'єкти військово-патріотичного виховання в системі бойового хортингу.

Об'єктами військово-патріотичного виховання є діти дошкільних закладів, учні загальноосвітніх шкіл та професійно-технічних закладів освіти, студенти вищих закладів освіти. Особлива увага приділяється військово-патріотичному вихованню дітей, учнівської та студентської молоді, що навчаються і мешкають у зонах Антитерористичної операції, та інвалідів, які мають фізичні й психічні вади.

3. Ідеологічні основи військово-патріотичного виховання засобами бойового хортингу.

Військово-патріотичне виховання дітей, учнівської та студентської молоді в Україні є невід'ємною частиною системи національної безпеки країни, важливим компонентом гуманітарного виховання дітей і молоді, формування у них патріотичних почуттів, фізичного та морального здоров'я, вдосконалення освітньої, фізичної, психологічної, соціальної та морально-духовної готовності до військової служби в Збройних силах України та інших військових формуваннях. Ідеологічною основою військово-патріотичного виховання дітей, учнівської та студентської молоді є загальнолюдські та гуманістичні цінності, які втілюють демократичні, гуманістичні ідеї стосовно формування, розвитку особистості, а також цілісна сучасна теорія особистісно орієнтованого виховання.

Критеріями ефективності військово-патріотичного виховання дітей, учнівської та студентської молоді є рівні їхньої військово-патріотичної вихованості та показники освітньої, фізичної, психологічної, соціальної, морально-духовної готовності до військової служби.

4. Організаційно-педагогічні основи.

Організаційно-педагогічною основою військово-патріотичного виховання дітей, учнівської та студентської молоді у закладах загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти є предмет «Захист України», навчання на військових кафедрах, військово-патріотична діяльність у процесі позакласної і позашкільної роботи з військово-патріотичного виховання та допризовної підготовки.

Зміст військово-патріотичного виховання дітей, учнівської та студентської молоді визначається навчальними програмами з предметів «Захист України» та військових дисциплін закладів вищої освіти, що базуються на принципах прогностичної педагогіки й враховують вікові особливості дошкільників, учнів та студентів і тісно пов'язуються з навчальним матеріалом інших предметів і дисциплін, що формують фізичну, моральну і духовну основу особистості в процесі навчання позакласної та позашкільної роботи з військово-патріотичного виховання.

5. Мета, завдання і головні напрями військово-патріотичного виховання дітей та молоді.

Мета Концепції військово-патріотичного виховання дітей, учнівської та студентської молоді України полягає в створенні науково-методологічних засад для системної і цілеспрямованої діяльності закладів освіти, органів державної влади і громадськості щодо виховання молодого людини – громадянина-патріота України, готової розвивати бажання отримати військову професію з метою захисту Вітчизни та служби в Збройних силах України.

Отже, проведене наукове дослідження дозволяє виділити основні завдання та надати рекомендації щодо сприяння підвищення рівня військово-патріотичної вихованості учнівської та студентської молоді, курсантів:

1. Підвищення статусу військово-патріотичного виховання в українському суспільстві загалом та в системі освіти зокрема.

2. Підвищення престижу військової служби як виду державної служби, а звідси культивування ставлення до солдата як до державного службовця.

3. Створення спільно з Міністерством оборони України, Міністерством освіти і науки України, Міністерством молоді і спорту України, іншими міністерствами та відомствами, а також органами державної влади та місцевого самоврядування і козацькими громадськими організаціями Центрів військово-патріотичного виховання і підготовки до військової служби у всіх регіонах України.

4. Розробка спільно з Міністерством оборони України, Міністерством освіти і науки України, Міністерством молоді і спорту України, іншими міністерствами і відомствами, а також органами державної влади та місцевого самоврядування і козацькими громадськими організаціями Програми військово-патріотичного виховання і підготовки молоді до військової служби.

5. Внесення в державні стандарти повної загальної середньої освіти, змін щодо забезпечення об'єднання предмета «Фізична культура» з предметом «Захист України» в єдину галузь «Військово-патріотичне виховання і фізична культура» з метою підвищення якості військово-патріотичного виховання та фізичної підготовки учнівської молоді в закладах загальної середньої освіти.

6. Організація взаємодії з політичними партіями та громадськими об'єднаннями (у тому числі – козацькими громадськими організаціями) як стратегічними партнерами і союзниками щодо розроблення спільних планів, заходів і проєктів з військово-патріотичного виховання.

7. Організація взаємодії з комітетами батьків військовослужбовців (солдатських матерів), сімей загиблих, ветеранськими організаціями з метою створення системи сприяння молодій особистості у підготовці, службі в Збройних Силах України і наступній адаптації до цивільного життя.

8. Видання та розповсюдження військово-патріотичної літератури, електронних і друкованих засобів масової інформації, що спеціалізуються на

військово-патріотичній тематиці.

9. Створення військово-патріотичних медіапрограм, активне використання можливостей «Інтернету» для роботи з молодіжною аудиторією.

10. Ініціювання наукових досліджень і наукових розробок з військово-патріотичного виховання в закладах загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти.

11. Впровадження в навчальний процес сучасних виховних технологій з військово-патріотичного виховання учнівської молоді.

12. Відродження на нових теоретико-технологічних засадах виховної системи у процесі навчального, позакласного та позашкільного військово-патріотичного виховання дітей, учнівської та студентської молоді.

13. Забезпечення формування в учнівської та студентської молоді освітньої, фізичної, психологічної, соціальної, морально-духовної готовності до військової служби та активної протидії сепаратизму, аморальності, шовінізму, фашизму.

6. Інформаційне забезпечення реалізації Концепції.

Особливе значення для інформаційного забезпечення реалізації Концепції, оцінювання ефективності проведених заходів з військово-патріотичного виховання мають показники соціологічних, психологічних і педагогічних досліджень, контент-аналізу електронних й друкованих засобів масової інформації.

Необхідним є також створення єдиної всеукраїнської бази даних громадських організацій, державних установ, спортивних організацій та об'єднань, які займаються військово-патріотичною діяльністю. ...

7. Механізми реалізації Концепції.

1. Удосконалення законодавства України про військово-патріотичне виховання, національну безпеку, оборону, освіту, військовий обов'язок і військову службу, інші державні нормативно-правові акти.

2. Аналізу досвіду реалізації, внесення змін і удосконалення Концепцій військово-патріотичного виховання інших країн світу.

3. Науково-методичного забезпечення роботи з військово-патріотичного виховання в Україні, розвитку наукових досліджень в цій галузі, введення державних і відомчих премій за кращі наукові розробки з військово-патріотичного виховання (кращий підручник, науковий посібник, краща інформаційна технологія тощо).

4. Здійснення послідовного системного моніторингу реальної практики військово-патріотичного виховання дітей, учнівської та студентської молоді.

8. Основні етапи та очікувані результати реалізації Концепції.

Перший етап:

– погодити Концепцію з усіма зацікавленими державними органами виконавчої влади й затвердити її;

– розробити нову державну Програму військово-патріотичного виховання і підготовка молоді до військової служби в Збройних силах України;

– спільно з державними органами влади, закладами освіти та місцевого самоврядування передбачити розробку типових регіональних програм військово-патріотичного виховання;

– розпочати роботу з розробки нормативів (типових проектів);

– розмістити наочну агітацію в загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих закладах освіти та позашкільних закладах освіти України;

– розробки спільно із засобами масової інформації передач військово-патріотичної тематики;

– видавати навчально-методичні посібники про світовий та український досвід організації військово-патріотичного виховання;

– розробити Положення про Центри військово-патріотичного виховання та підготовки до військової служби;

– розпочати роботу з відкриття Центрів військово-патріотичного

виховання та підготовки до військової служби;

- розгорнути активну роботу в системі «Інтернет» із залучення молоді до військово-патріотичної діяльності з використанням сучасних інтернет-технологій та комунікацій;

- розробити нові форми і методи роботи з військово-патріотичного виховання та до закінчення навчального року провести засідання з представниками загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих і позашкільних закладів освіти щодо активного залучення учнівської та студентської молоді до військово-патріотичного виховання;

- створити прес-центр із залученням журналістів, які спеціалізуються на питаннях військово-патріотичного виховання та допризовної підготовки молоді.

Другий етап:

- продовжити здійснення заходів із військово-патріотичного виховання та підготовки молоді до військової служби.

За результатами реалізації двох етапів передбачається:

- розробити пілотні проекти створення в усіх регіонах України на місцевому рівні Центрів військово-патріотичного виховання та підготовки молоді до військової служби;

- об'єднати навколо Центрів військово-патріотичного виховання та підготовки молоді до військової служби громадські організації, що займаються військово-патріотичним вихованням молоді, виробити організаційно-правові схеми їх взаємодії;

- створити на базі Центрів військово-патріотичного виховання та підготовки до військової служби Всеукраїнську мережу пошукових загонів;

- затвердити спільно з управліннями освітою, органами державної влади та місцевого самоврядування державні програми військово-патріотичного виховання і підготовки молоді до військової служби;

- розширити присутність Центрів військово-патріотичного виховання

та підготовки молоді до військової служби в глобальній мережі «Інтернет»;

- завершити роботу зі створення Всеукраїнської мережі центрів військово-патріотичного виховання і підготовки до військової служби.

На третьому етапі передбачається:

- завершити створення Центрів військово-патріотичного виховання та підготовки до військової служби;

- завершити створення Всеукраїнської системи військово-патріотичного виховання громадян із масовим охопленням дітей, учнівської та студентської молоді.

Основний зміст і послідовність визначення результатів Концепції військово-патріотичного виховання дітей та молоді засобами бойового хортингу передбачає:

- складання короткого плану аналізу стану військово-патріотичного виховання дітей і молоді та його результатів, розробку методичних матеріалів і документів для його проведення, визначення переліку його найважливіших напрямів, заходів і проблем, які необхідно ретельно дослідити;

- збирання інформації про стан військово-патріотичного виховання дітей і молоді та його результати, про ефективність проведених заходів і участь у них;

- аналіз ефективності роботи безпосередніх організаторів військово-патріотичного виховання, виконання ними окремих завдань, певних функціональних обов'язків тощо;

- аналіз ефективності військово-патріотичної виховної роботи з різними категоріями й групами учнівської і студентської молоді. При цьому визначаються як кількісні (кількість заходів, рівень охоплення учасників, класифікація заходів за видами та ін.), так і якісні показники (ефективність заходів, зміна ситуації після їх проведення, заходи, здатні надавати найбільш формуючий, інформаційний, мобілізуючий вплив);

- підготовка висновків про стан військово-патріотичного виховання

учнівської і студентської молоді та його оцінка, формулювання певних завдань і заходів із його подальшого поліпшення.

У висновках визначаються:

1) загальна оцінка стану військово-патріотичного виховання дітей, учнівської та студентської молоді й досягнутих результатів, їх порівняння з попереднім періодом;

2) рівень відповідності проведеної роботи висунутим вимогам, поставленим завданням, наявним можливостям;

3) передові й відстаючі в організації та проведенні основних заходів;

4) невикористані можливості, засоби, упущення, недоліки тощо.

9. Керівництво військово-патріотичним вихованням засобами бойового хортингу.

Керівництво процесами військово-патріотичного виховання дітей та молоді з боку держави здійснюється органами державної влади через Міністерство оборони України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство молоді та спорту України, а також органами місцевого самоврядування та Центрами військово-патріотичного виховання і підготовки молоді до військової служби.

10. Джерела фінансування заходів Концепції.

Для вирішення поставлених у Концепції завдань передбачається забезпечення послідовного та стабільного збільшення витрат на підтримку заходів із військово-патріотичного виховання, в тому числі й на створення Центрів військово-патріотичного виховання і підготовки молоді до військової служби.

Фінансування витрат має здійснюватися коштом державного й місцевого бюджетів та інших позабюджетних джерел.

Результатом подальшого вдосконалення розробленої та оприлюдненої «Концепції військово-патріотичного виховання дітей та молоді засобами бойового хортингу» та аналізу літературних джерел [1–23] є визначення

3. Діхтяренко показників до *прогнозованого результату самостійних тренувань бойовим хортингом в умовах воєнного стану.*

Учнівська та студентська молодь і курсанти повинні знати:

- гасло бойового хортингу;
- Декларацію Національної федерації бойового хортингу України;
- Етичний кодекс бойового хортингу;
- філософське підґрунтя бойового хортингу як бойового мистецтва України;
- теоретичні засади Концепції військово-патріотичного виховання дітей та молоді засобами бойового хортингу;
- складові Концепції військово-патріотичного виховання дітей та молоді засобами бойового хортингу;
- історію виникнення та розвитку бойового хортингу;
- історію спортивного шляху і перемог відомих спортсменів;
- зміст методичної літератури з бойового хортингу;
- правила техніки безпеки перед тренуванням / змаганням, під час тренування / змагання, після тренування / змагання з бойового хортингу;
- правила поведінки в спортивному тренувальному залі;
- правила поведінки на змаганнях;
- правила поведінки на семінарах, школах і спортивних таборах із бойового хортингу;
- правила поведінки в побуті;
- основну професійну термінологію бойового хортингу;
- фундаментальні правила особистої гігієни;
- режим дня спортсмена бойового хортингу;
- значення вітамінізованого харчування для збереження та зміцнення здоров'я в учнівської та студентської молоді, курсантів;
- значення своєчасного трьохразового харчування для збереження та зміцнення здоров'я в учнівської та студентської молоді, курсантів;

- значення харчування в умовах воєнного часу для збереження та зміцнення здоров'я в учнівської та студентської молоді, курсантів;
- значення вживання достатньої кількості води в умовах воєнного часу для збереження та зміцнення здоров'я в учнівської та студентської молоді, курсантів;
- форми організації індивідуальних і колективних спортивних тренувань;
- зміст, правила та вміння грати в рухливі ігри;
- техніку бойового хортингу: ефективність нанесення ударів і виконання кидків;
- техніку ударів, кидків і утримань;
- прийоми: больовий та задушливий;
- основні види нападу і захисту;
- основні методи нападу і захисту;
- основні види контрударів;
- профілактику спортивного травматизму;
- основні тактичні прийоми бойового хортингу.

Учнівська та студентська молодь і курсанти повинні вміти:

- використовувати дотепно гасло бойового хортингу;
- систематично впроваджувати в особисте життя Декларацію Національної федерації бойового хортингу України;
- систематично впроваджувати в особисте життя Етичний кодекс бойового хортингу;
- систематично впроваджувати в особисте життя філософське підґрунття бойового хортингу як бойового мистецтва України;
- методичні засади Концепції військово-патріотичного виховання дітей та молоді засобами бойового хортингу;
- дотримуватися режиму дня спортсмена бойового хортингу;
- користуватися методичною літературою з бойового хортингу;

- для збереження та зміцнення здоров'я в учнівської та студентської молоді, курсантів підбирати та їсти щодня продукти, що багаті вітамінами;
- для збереження та зміцнення здоров'я в учнівської та студентської молоді, курсантів щоденно та своєчасно харчуватися три рази;
- в умовах воєнного часу для збереження та зміцнення здоров'я в учнівської та студентської молоді, курсантів щоденно вживати гарячу їжу;
- вживати достатньо води в умовах воєнного часу для збереження та зміцнення здоров'я в учнівської та студентської молоді, курсантів;
- дотримуватися правила техніки безпеки перед тренуванням / змаганням, під час тренування / змагання, після тренування / змагання з бойового хортингу;
- дотримуватися правила поведінки в спортивному тренувальному залі;
- дотримуватися правила поведінки на змаганнях;
- дотримуватися правила поведінки на семінарах, школах і спортивних таборах із бойового хортингу;
- дотримуватися правила поведінки в побуті;
- використовувати дотепно основну професійну термінологію бойового хортингу;
- щодня виконувати основні правила особистої гігієни;
- самостійно проводити частину / все спортивне тренування;
- самостійно та в колективі виконувати загальнорозвивальні вправи;
- організовувати рухливі ігри та естафети;
- грати в естафети та рухливі ігри;
- володіти технікою захисту в стійці та в партері;
- володіти технікою нанесення ударів і виконання кидків;
- виконувати основні види контрударів і контрکیدків;
- володіти основними методами наступу;
- зручні для нападу ситуації вибирати та створювати;

- володіти основними тактичними прийомами;
- надавати першу долікарську допомогу;
- самостійно підготовлювати місце для тренування в спортивному залі, на природі;
- самостійно проводити навчальні та контрольні сутички.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок. Кожен патріот України на своєму робочому місці повинен робити все необхідне, щоб наблизити час Перемоги ЗСУ, час завершення війни, час миру.

Передбачена мета публікації: через авторські розробки актуалізувати питання щодо військово-патріотичного виховання учнівської та студентської молоді, курсантів у спортивному гуртку «Бойовий хортинг» в умовах воєнного стану та описати прогнозований результат самостійних тренувань бойовим хортингом в умовах воєнного стану (знати; вміти) для учнівської та студентської молоді й курсантів – була досягнута.

Результатом подальшого вдосконалення розробленої та оприлюдненої «Концепції військово-патріотичного виховання дітей та молоді засобами бойового хортингу» (автор Е. Єрмоєнко) [5, с. 37–43] та аналізу літературних джерел [1–23] є визначення З. Діхтяренко показників до прогнозованого результату самостійних тренувань бойовим хортингом в умовах воєнного стану для учнівської та студентської молоді й курсантів.

Виокремлено поняття «воєнний стан» у Законі України «Про правовий режим воєнного стану».

Наступна назва та мета публікації будуть направлені на розроблення запитань із визначенням рівнів знань в учнівської та студентської молоді, курсантів щодо перевірки описаних прогнозованих результатів самостійних тренувань бойовим хортингом в умовах воєнного стану (знати; вміти), що визначить перспективи подальших досліджень і підтвердить актуальність й своєчасність обраної теми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Діхтяренко З., Федорченко К. Збереження здоров'я в підлітків – успішної особистості засобами бойового хортингу під час дистанційного навчання. *Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини: досвід, проблеми, перспективи* (у циклі Анохінських читань): матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції. 10 грудня, 2021 р., Київ / Київ. Ун-т імені Бориса Грінченка; за заг. ред. О. В. Ярмолюк. Київ : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка. 2021. С. 300–305.
2. Діхтяренко З. М., Єрмоменко Е. А., Кукушкін К. М., Федорченко К. С. Спроможність бойового хортингу щодо формування військово-патріотичного виховання в успішної особистості: учні, студенти та курсанти. *Фізична культура дітей, підлітків, молоді та дорослого населення в сучасному світі*: матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, (20 травня 2022 р.). Умань: ВПЦ «Візаві». 2022. С. 390–396.
3. Діхтяренко З. М., Єрмоменко Е. А., Пустолякова Л. М., Єрмоменко В. Е. Попередження загроз життю та здоров'ю учнів, студентів, курсантів під час занять бойовим хортингом. *Фізичне виховання в рідній школі*: науково-методичний журнал. Київ: «Педагогічна преса». 2020. № 4 (129). С. 41–45.
4. Діхтяренко З. М., Остапенко О. І., Зубалій М. Д., Шевчук В. С. Формування в учнівської та студентської молоді здорового способу життя в процесі військово-патріотичного виховання засобами бойового хортингу. *Фізичне виховання в рідній школі*: науково-методичний журнал. Київ: «Педагогічна преса». 2021. № 2 (131). С. 29–32.
5. Єрмоменко Е. А. Концепція розвитку бойового хортингу в системі освіти України : монографія; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. Київ: ГС «НФБХУ». 2020. 122 с.
6. Малинський І., Діхтяренко З., Чаплигін В., Хоменко В., Коцюба С. Вплив тренувань з бойового хортингу на профілактику психофізіологічного стресу учнівської та студентської молоді, курсантів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова. 2020. Вип. 2 (122) 20. С. 100–105.
7. Присяжнюк С., Єрмоменко Е., Діхтяренко З., Єрмоменко В. Бойовий хортинг як засіб формування здоров'язберезувальної компетентності студентів закладів вищої освіти ІТ-технологій. *Теорія і методика хортингу*: зб. наук. праць / ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін. Київ: Паливода А. В. 2018. Вип. 9. С. 223–231.
8. Радчук Н., Єрмоменко Е., Діхтяренко З. Українська народна пісня як засіб патріотичного виховання козачат, джур і спортсменів бойового хортингу дитячо-юнацького віку. *Теорія і методика хортингу*: зб. наук. праць / [ред.

- рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. Київ: Паливода А. В., 2019. Вип. 11. С. 83–93.
9. Чаплигін В., Єрмоєнко Е., Діхтяренко З., Короткова Т. Бойовий хортинг та здоров'я людини у системі інтердисциплінарних досліджень. *Теорія і методика хортингу*: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. Київ: Паливода А. В. 2018. Вип. 9. С. 139–147.
10. Федорченко Т., Єрмоєнко Е., Діхтяренко З., Єрмоєнко В. Бойовий хортинг як засіб національно-патріотичного виховання і фізичної підготовки школярів, студентської та курсантської молоді. *Теорія і методика хортингу*: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. Київ: Паливода А. В. 2017. Вип. 8. С. 80–87.
11. Dikhtiarenko Z., Yeromenko E., Pustoliakova L. Combat Horting: prevention of injuries and harm to life and health of pupils, students, cadets during training. *Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups*. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole. ISBN 978-83-66567-04-7. 2020. P. 240-246.
12. Dovgan N., Fedorchenko T., Yeromenko E., Dikhtiarenko Z., Kukushkin K., Lavrentiev O., Sergienko Y., Khatko A., Khimich V., Shcherbina Y., Pustoliakova L., Hulai V., Demchenko N., Hrek T., Vaskivska T., Yeromenko V., Ovsiukova O., Zub R., Melnik B. Physical culture and sport in harmoniously developed personality formation. Volodymyr Prystynskyi, Tadeusz Pokusa (editors). Monograph. Publishing House WSZiA, Opole. Part 6. Horting as the tool of comprehensive education of pupils, students, and cadets. 2021. P. 272-357.
13. Malynskyi I., Boyko V., Dovgan N., Dikhtiarenko Z., Yeromenko E., Fedorchenko T., Lytvynenko A., Khatko A., Pustoliakova L., Ostapenko O., Zubalii M., Khimich V., Koval A., Zhivolovich S., Korobchenko A., Ostapchuk L.. *Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups*: Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole. Part 5. Horting as a Means of Physical Education for Pupils and Students. 2020. P. 226–273.
14. Ostapenko O., Zubalii M., Dikhtiarenko Z. Military-patriotic education of pupils and students-hortingists as a basis of a healthy way of life in the conditions of ideological and ideological confrontation. *Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups*: Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole. 2020. P. 268–273.
15. Khatko A., Dikhtiarenko Z., Yeromenko E., Lytvynenko A. Use in Google Fit Combat Horting to control the physical activity of students, students, cadets, servicemen, security personnel. *Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups*: Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole. ISBN 978-83-66567-04-7. 2020. P. 247–252.
16. Стратегія національно-патріотичного виховання. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#n15>

17. Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2020-%D0%BF#Text>

18. Наказ МОН від 27.10.2021 № 1141/4088 «Про затвердження Концепції розвитку щоденного спорту в закладах освіти». URL: <https://imzo.gov.ua/2022/01/11/nakaz-mon-vid-27-10-2021-1141-4088-pro-zatverdzhennia-kontseptsii-rozvytku-shchodennoho-sportu-v-zakladakh-osvity/>

19. Закон України Про правовий режим воєнного стану. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

20. Указ Президента України Про Стратегію національно-патріотичного виховання. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text>

21. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15#Text>

22. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. URL: <https://drive.google.com/file/d/1a5ON59us5c7phf2PM9vYZ-J677AaJW3w/view>

23. З Україною в серці (тренінг з патріотичного виховання дітей та молоді) : посіб. / І.Д. Бех, В.І. Кириченко, Ж.В. Петрочко. Харків: Друкарня Мадрид, 2016. 140 с. URL: <https://www.kremenetslyceum.com.ua/wp-content/uploads/trening-progr-z-Ukrayinoyu-v-sertsii.pdf>

Стаття надійшла до редакції 17.08.2022

Zoia Dikhtiarenko, Eduard Yeromenko. Military and patriotic education of apprentice and student youth, cadets in the sports group «Combat Horting» under the conditions of marital state.

The role of the «Combat Horting» sports clubs, especially in the conditions of martial law, is to promote the level of military-patriotic upbringing of school and student youth, cadets; forming among young people a persistent interest and need for regular classes in Ukrainian martial arts; raising the level of education in the field of physical culture, sports and a healthy lifestyle; improving the quality of the process of physical education and education among young people, etc.

Scientific works are analyzed in the scientific article N., Dovgan, M., Zubalii, K., Kukushkin, O., Ostapenko, S., Prysiazhniuk L., Pustoliakova, T., Fedorchenko, A., Khatko and other which reveal some aspects of the military-patriotic education of schoolchildren and student youth, cadets in the «Combat Horting» sports club.

Also, the concept of military-patriotic education of children and young people by means of combat horting (author E., Yeromenko) described by Z., Dikhtiarenko has been improved, as a predicted result of independent training with Combat Horting in conditions of martial law for school and student youth and cadets. The concept of «martial law» is singled out in the Law of Ukraine «On the Legal Regime of Martial Law».

The authors of the publication proved that the national professional and applied sport of Ukraine is Combat Horting, which is based on the cultural, health

and martial traditions of the Ukrainian people and contributes to the comprehensive education of the younger generation to ensure the security of the state independence of Ukraine, eliminating threats to the preservation of the integrity of Ukrainian lands. It is a multi-year specially organized process of learning, comprehensive development, moral and ethical education and improvement of children and youth.

On the basis of the Concept of military-patriotic education of children and youth by means of combat horting (author E., Yeromenko) [5, p. 37-43] and the analysis of literary sources [1-23], Z., Dikhtiarenko determined the indicators for the predicted result of independent training with Combat Horting in conditions of martial law (to know; to be able to) for school and student youth and cadets.

Key words: *Combat Horting, pupils youth, student youth, cadets, health preservation, health promotion, martial law, Concept, predicted result, independent training.*

REFERENCES

1. Dikhtiarenko, Z., Fedorchenko, K. (2021). Zberezhennia zdorovia v pidlitkiv – uspishnoi osobystosti zasobamy Boiovoho Khortynhu pid chas dystantsiinoho navchannia [Preservation of health in teenagers – a successful personality by means of Combat Horting during distance learning]. In *Fizychne vykhovannia, sport ta zdorovia ludydy: dosvid, problemy, perspetyvy* (pp. 300-305). Kyiv: un-t im. B. Hrinchenka. [in Ukrainian].

2. Dikhtiarenko, Z., Yeriomenko, Ye., Kukushkin, K., Fedorchenko, K. (2022). Spromozhnist Boiovoho Khortynhu shchodo formuvannia viiskovo-patriotychnoho vykhovannia v uspishnoi osobystosti: uchni, studenty, kursanty [The ability of combat horting to form military-patriotic education in a successful personality: pupils, students and cadets]. In *Fizychna kultura ditei, pidlitkiv, molodi ta dorosloho naseleattia v suchasnomu sviti* (pp. 390-396). Uman: VPTS «Visavi». [in Ukrainian].

3. Dikhtiarenko, Z., Yeriomenko, Ye., Pustoliakova, L., Yeriomenko, V. (2020). Poperedzhennia zahroz zhyttyu ta zdoroviu uchniv, studentiv, kursantiv pid chas zaniat Boiovym Khortynhom [Prevention of threats to the life and health of pupils, students, and cadets during Combat Horting classes]. In *Fizychne vykhovannia v ridnii sholi, # 4 (129), 41-45*. [in Ukrainian].

4. Dikhtiarenko, Z., Ostapenko, O., Zubalii, M., Shevchuk, V. (2021). Formuvannia v uchnivskoi ta studentskoi molodi zdorovoho sposobu zhyttia v protsesi viiskovo-patriotychnoho vykhovannia zasobamy Boiovoho Khortynhu [The formation of a healthy lifestyle in school and student youth in the process of military-patriotic education by means Combat Horting]. In *Fizychne vykhovannia v ridnii sholi, # 2 (131), 29-32*. [in Ukrainian].

5. Yeriomenko, Ye. (2020). Kontseptsiiia rozvytku Boiovoho Khortynhu v systemi osvity Ukrainy [The Concept of combat horting development in the education system of Ukraine]. Kyiv: HS «NFBKHU». 122 s. [in Ukrainian].

6. Malynskiy, I., Dikhtiarenko, Z., Chaplyhin, V., Khomenko, V., Kotsyuba, S. (2020). Vplyv trenuvan z Boiovoho Khortynhu na profilaktyku psykhoфизиологичного

stresu uchnivskoi ta studentskoi molodi, kursantiv [The impact of training in Combat Horting on the prevention of psychophysiological stress in school and student youth, cadets]. In *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova*: # 15, 2 (122) (pp. 100-105). Kyiv: NPU im. M. P. Drahomanova. [in Ukrainian].

7. Prysiazhnyuk, S., Yeriomenko, Ye., Dikhtiarenko, Z., Yeriomenko, V. (2018). Boiovyi Khortynh yak zasib formuvannia zdoroviazberezhualnoi kompetentnosti studentiv zakladiv vyshchoi osvity IT-tekhnologii [Combat Horting as a means of forming the health-saving competence of students of higher education institutions of information technologies]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu: Issue 9* (pp. 223-231). Kyiv: Palyvoda A. V. [in Ukrainian].

8. Radchuk, N., Yeriomenko, Ye., Dikhtiarenko, Z. (2019). Ukrainska narodna pisnia yak zasib patriotychnoho vykhovannia kozachat, dzhur i sportsmeniv Boiovoho Khortynhu dytyacho-yunatskoho viku [Ukrainian folk song as a means of patriotic education of Cossacks, jurors and children and youth Combat Horting athletes]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu: Issue 11* (pp. 83-93). Kyiv: Palyvoda A. V. [in Ukrainian].

9. Chaplygin, V., Yeriomenko, Ye., Dikhtiarenko, Z., Korotkova, T. (2018). Boiovyi Khortynh ta zdorovia lyudyny u systemi interdystsyplinarykh doslidzhen [Combat horting and human health in the system of interdisciplinary research]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu: Issue 9* (pp. 139-147). Kyiv: Palyvoda A. V. [in Ukrainian].

10. Fedorchenko, T., Yeriomenko, Ye., Dikhtiarenko, Z., Yeriomenko, V. (2017). Boiovyi Khortynh yak zasib natsionalno-patriotychnoho vykhovannia i fizychnoi pidhotovky shkolariv, studentskoi ta kursantskoi molodi [Combat Horting as a means of national-patriotic education and physical training of schoolchildren, students and cadet youth]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu: Issue 8* (pp. 80-87). Kyiv: Palyvoda A. V. [in Ukrainian].

11. Dikhtiarenko, Zoia, Yeromenko, Eduard, Pustoliakova, Larysa. Combat horting: prevention of injuries and harm to life and health of pupils, students, cadets during training. Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole. ISBN 978-83-66567-04-7. 2020. P. 240-246. [in Ukrainian].

12. Dovgan, N., Fedorchenko, T., Yeromenko, E., Dikhtiarenko, Z., Kukushkin, K., Lavrentiev, O., Sergienko, Y., Khatko, A., Khimich, V., Shcherbina, Y., Pustoliakova, L., Hulai, V., Demchenko, N., Hrek, T., Vaskivska, T., Yeromenko, V., Ovsiukova, O., Zub, R., Melnik, B. Physical culture and sport in harmoniously developed personality formation. Volodymyr Prystynskyi, Tadeusz Pokusa (editors). Monograph. Publishing House WSZiA, Opole. Part 6. Horting as the tool of comprehensive education of pupils, students, and cadets. ISBN 978-83-66567-34-4. 2021. P. 272-357. [in Ukrainian].

13. Malynskyi, I., Boyko, V., Dovgan, N., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Fedorchenko, T., Lytvynenko, A., Khatko, A., Pustoliakova, L., Ostapenko, O.,

Zubalii, M., Khimich, V., Koval, A., Zhivolovich, S., Korobchenko, A., Ostapchuk, L. (2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole. Part 5. Horting as a Means of Physical Education for Pupils and Students. ISBN 978-83-66567-04-7. 2020. P. 226-273. [in Ukrainian].

14. Ostapenko, Oleksandr, Zubalii, Mykola, Dikhtiarenko, Zoia. Military-patriotic education of pupils and students-hortingists as a basis of a healthy way of life in the conditions of ideological and ideological confrontation. Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole. ISBN 978-83-66567-04-7. 2020. P. 268-273. [in Ukrainian].

15. Khatko, Alla, Dikhtiarenko, Zoia, Yeromenko, Eduard, Lytvynenko, Andrii. Use in Google Fit Combat Horting to control the physical activity of students, students, cadets, servicemen, security personnel. Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole. ISBN 978-83-66567-04-7. 2020. P. 247-252. [in Ukrainian].

16. Strategiya nacional`no-patrioty`chnogo vy`xovannya. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#n15> [in Ukrainian].

17. Pro zatverdzhennya planu dij shhodo realizaciyi Strategiyi nacional`no-patrioty`chnogo vy`xovannya na 2020-2025 roky`. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

18. Nakaz MON vid 27.10.2021 # 1141/4088 «Pro zatverdzhennya Koncepciyi rozvy`tku shhodennogo sportu v zakladax osvity». URL: <https://imzo.gov.ua/2022/01/11/nakaz-mon-vid-27-10-2021-1141-4088-pro-zatverdzhennia-kontseptsii-rozvytku-shchodennoho-sportu-v-zakladakh-osvity/> [in Ukrainian].

19. Zakon Ukrayiny` Pro pravovy`j rezhy`m voyennogo stanu. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> [in Ukrainian].

20. Ukaz Prezy`denta Ukrayiny` Pro Strategiyu nacional`no-patrioty`chnogo vy`xovannya. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text> [in Ukrainian].

21. Koncepciya nacional`no-patrioty`chnogo vy`xovannya v sy`stemi osvity` Ukrayiny`. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15#Text> [in Ukrainian].

22. Strategiya rozvy`tku vy`shhoyi osvity` v Ukrayini na 2021–2031 roky`. URL: <https://drive.google.com/file/d/1a5ON59us5c7phf2PM9vYZ-J677AaJW3w/view> [in Ukrainian].

23. Z Ukrayinoyu v serci (trening z patrioty`chnogo vy`xovannya ditej ta molodi) : posib. / I. D. Bex, V. I. Ky`ry`chenko, Zh. V. Petrochko. Xarkiv:

Drukarnya Madry`d, 2016. 140 s. URL: <https://www.kremenetslyceum.com.ua/wp-content/uploads/trening-progr-z-Ukrayinoyu-v-sertsi.pdf> [in Ukrainian].

Збірник наукових праць

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ

Випуск 2(97)2022

Виходить два рази на рік
Українською, англійською мовами
Відповідальний редактор Дівінська Н. О.